

Miscellanea historica in honorem Professoris Marcel–Dumitru Ciucă septuagenarii,
ediderunt Cristian Luca, Claudiu Neagoe, Marius Păduraru, Editura Istros–Editura
Ordessos, Brăila–Pitești, 2013

Culisele unui complot boieresc în surse istorice Hiclenia din vara lui 1700 contra lui Brâncoveanu

Dragoș Ungureanu
Institutul Național al Patrimoniului

Cuvinte cheie/Keywords: Brâncoveanu, hiclenie, complot, dajdea
mierii, 1700, boieri, Radu clucerul sin Hrizii,
Corbeanu, Știrbei, condica vistieriei, cronici.

Rezumat/Abstract:

*The trick of a manorial plot in historical sources – The treason felony in the
summer of 1700.*

In the summer of 1700 there was a plot to overthrow the Wallachian prince Constantin Brancoveanu. The conspirators were grouped around Știrbei and Corbeanu boyar families, including also the chronicler Radu Popescu. Ties plotters went to the capital of the Ottoman Empire to Grand Vizier, Koprülü Hüseyin Amcazade. The felony resulted in a complaint against Brâncoveanu's governing method, in special economics measuring (classic scenario: the oppression of people with new and high taxes, authoritarian leadership, persecuting old boyars family and so on). The complaint must reach the Sultan, who - from the accuser's point of view - should depose Brâncoveanu, guilty for "*burdening the taxpayers being under the sultan protection (Raya)*". This didn't happen; conspirators were arrested at București and took into custody. It was immediately activated their connections to Istanbul/Adrianople, Grand Vizier sending an Aga to take them and bring to the Ottoman capital. At this time the conspirators made their own delegation to support the claims of those arrested. In these circumstances, Brâncoveanu made another delegation to the Ottoman capital for defending his position, so there were two hostile groups of

boyars, travelling to ottoman capital (ich one cca 50-60 in personnel – boyars and company men).

The conflict was resolved by the initiative of grand vizier, who, in spite of supporting conspiracy claims could not provide substantial support, if those antagonist groups of boyars would come in front of Sultan Mustafa II. The grand vizier was himself in a position of inferiority in the face of another character who had more passing in front of the Sultan, the ambitious Sheikh ul-Islam Feyzullah Efendi Es Seid. Feyzullah became the Sultan's wire puller, gaining great authority after the Battle of Zenta in 1697 and after the Peace of Karlowitz. The situation was very confuse and slippery, the Ottoman Empire had two leaders: Sheikh ul-Islam and Grand Vizier. Hence whims, conflicting orders, plots to take precedence over the Sultan and so on. In the end, from that conflict victorious was Feyzullah, Hüseyin Amcazade had to resign from office because of worsening disease who suffered and who died shortly thereafter, aggravation caused by stress. Frightened by an eventual increasing of trouble, Hüseyin Amcazade sent back both delegations, forbidding them to enter in Istanbul. The Grand Vizier was aware that the Sultan will judge from the point of view of a sovereign (the penalty for treason felony was death by hanging) and the Sheikh ul-Islam will sustain Brâncoveanu's position, even for not give him satisfaction. Lenient sentences for plotters show certain influence of the Great Vizier upon Brâncoveanu (complaints are not taken into account and plotters are not sentenced to death). Of course, to settle the conflict, Brâncoveanu had to pay large sums of money, which were collected from a special taxation called "honey tallage" (anachronistic term, taxation had nothing to do with honey and beeswax). The amount of collected money and the amounts paid by Brâncoveanu from his own pocket rose the expense to a very high level, similar with official tribute.

The plot is mentioned only in the Secret History of Radu Greceanu - and here more briefly than other similar issues - and in Treasury Register of Wallachia, because of taxes and expenditure for accommodation. Language used by the treasury penmen is elusive, avoiding nomination plotters. It is a very exact proof of the position between prince and great boyars, where prince can't proceed not only discretionary but even legally, being forced to compromise and accept the corrupt ottoman arbitrage. In all, the value of expenditure count 87500 thalers, which means 2406250 silver gramme (1 thaler = 27.50 silver gramme at a purity of 750‰). More accurate, in commodity (in sheeps

for instance, a sheep = 1.25 thaler) means 65789 sheeps, plenty food supply for an entire army in campaign, during a whole month. At the end of this study, there are the fotocopy of pages from Treasury Register of Wallachia, with the honey tallage and all the expenditure made by Brâncoveanu at Istanbul/ Adrianopole in this matter.

***

Intriga la nivel înalt reprezintă pentru un istoric, unul din subiectele cu cea mai mare căutare. Înălăturarea unui principe de pe tron constituie din partea conspiratorilor un act de mare curaj, aceștia riscându-și viața. Foarte puțini erau principii care în caz de eșec al conspirației să dea dovadă de oarecare clemență față de conspiratori. Evul mediu a fost o perioadă foarte crudă din punctul de vedere al pedepselor pe care le riscau conspiratorii iar codurile de legi scrise și cutuma nescrisă condamnau aspru pe cei care s-ar fi ridicat contra celui uns de Dumnezeu. Din partea unsului Domnului, eliminarea conspiratorilor venea și din instinctul de apărare iar asprimea execuțiilor, întotdeauna publice, era menită să descurajeze alte acte asemănătoare. Nici în Țările Române domnii nu se jucau atunci când aveau de-a face cu complotiști. Exemplele date de Ștefan cel Mare și Sfânt („degrabă vărsătoriu de sânge nevinovat” și „groaznic când se mâniia”), Lăpușneanu, Vlad Țepeș (exemplele pot continua în număr mare cu voievozi mai puțin importanți – Mihnea cel Rău¹, Mircea Ciobanul, Ștefan Tomșa II sau Constantin Cantemir², pentru a menționa un contemporan al lui Brâncoveanu) sunt grăitoare iar populația care nu era întrebată dacă dorește răsturnarea unui domn (nici nu avea cum, nici nu se putea, actul fiind secret iar poporul nu însemna nimic atunci) nu era niciodată de partea condamnaților. Se acționa chirurgical, mergând până într-acolo încât erau eliminați inclusiv persoane care nu aveau altă vină decât că erau simplii apropiați ai conspiratorilor, fără vreo legătură directă cu

---

¹ Despre care Nicolae Iorga scria: „dacă nu era fiul lui Țepeș, Mihnea ar fi meritat să fie”, cf. Nicolae Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor*, București, 1904, vol III, pp. XLII-XLIII. Tot pentru cruzimea lui Mihnea vis-a vis de conspiratori vezi și Dan Horia Mazilu, *Lege și fărâdelege în lumea româneasă veche*, Iași, 2006, pp. 187-189

² „Pe aceste vremi Constantin Vodă Cantemir, dela Moldova au tăeat pă Miron logofătul și pe frate-său Velicico hatmanul însă pe Velicico hatmanul la Iași, iară pre Miron logofătul la Roman i-au tăeat capul”, cf. *Istoria Țării Românești, de la octombrie 1688 până la Martie 1717*, ed. Constatin Grecescu, București, 1959, p. 36.

hiclenia. Oricât de importante erau pierderile colaterale, nu se ținea cont de ele și erau de preferat supraviețuirii unui complotist ce putea recidiva. Vom vedea în exemplele de mai jos cam ce făceau cei iertați din pură milă creștină. Ceea ce face atrăgătoare aceste subiecte pentru un istoric cercetător este pe de-o parte curajul conspiratorilor, curaj care îi ridică deasupra semenilor lor³ (în sine, încercarea de detronare a unui monarh este un act voluntar – nimeni nu te obligă să intri într-un astfel de joc, în afară poate de dorința de teribilism și excesul de adrenalină) iar pe de altă parte misterul ce învăluie astfel de acte, care prin excelență nu puteau fi făcute decât în mare secret. În asemenea cazuri cercetarea istorică preia fără voie caracterul unei cercetări judiciare, dezvăluirile fiind în genere senzaționale. De multe ori cronicile nu spun mare lucru despre astfel de acte, chiar în situația în care cazul a fost judecat, conspiratorii condamnați și sentința dusă la îndeplinire. Sunt pomeniți doar conspiratorii și vina acestora, fără a menționa întreaga lucrătură de culise, factorii implicați în încercarea de răsturnare a domnului, legăturile la curțile străine și mai ales, în cazul Țărilor Române, la Înalta Poartă – posibil și din cauză că cronicarii nu întotdeauna erau puși la curent. Adăugăm partizanatul cronicilor, unele menționează și înfierează în vreme ce altele, fie nu suflă o vorbă, fie acuză de abuz pe cei care nu au putut fi răsturnați de pe tron. Rareori se dau amănunte din culise. O situație rarisimă și prin aceasta foarte interesantă este atunci când după demascarea unui complot, judecarea și condamnarea conjuraților (caz închis s-ar putea spune) în actele oficiale ale cancelariei domnești (prin urmare, nu într-o cronică partizană și nici măcar în vreun hrisov ce urma să fie citit în vileag), actul de trădare (*hiclenie*) este trecut sub tăcere chiar când el trebuia menționat într-un act de cancelarie intern pentru justificarea cheltuielilor financiare (majore!!!) în vederea rezolvării lui. Este cazul complotului contra lui Constantin Brâncoveanu din vara lui 1700 (exemplu în studiul de față), la care a participat printre alții inclusiv cronicarul Radu Popescu, vel clucer la vremea respectivă – cronicar care, desigur, în cronica sa (foarte amănunțită, efervescentă în multe locuri) nu

---

³ În mod ironic, ridicarea deasupra semenilor era stipulată inclusiv în actul juridic, condamnatul fiind pus la loc de cinste față de ceilalți condamnați de drept comun: „Boierul care va umbla împotriva domnului și a țării, să-l spânzure și să-i facă spânzurătorile mai nalte cu un cot decât ale altor oameni proști” cf. *Istoria Țării Românești de la octombrie 1688 până la martie 1717*, ed. Const. Grecescu, București, 1959, p. 45, (în continuare *Cronica anonimă...*)

suflă o vorbă despre complotul împotriva lui Brâncoveanu la care a fost parte activă.

Modul în care suveranii abordau astfel de probleme definesc personalitatea acestora. Unii sunt impulsivi și violenți, neezitând să-și condamne la moarte chiar proprii fii, alții sunt metodici, acționând matematic, calm, dar eliminând tot la fel de dur și fără scrupule oponenții. Desigur, aici intră în calcul și colaboratorii principelui, gradul lor de încredere, serviciul său de informații și credibilitatea surselor, legăturile pe care participanții (principe, conjurați) la jocul politic le aveau în alte centre de putere (Înalta Poartă sau alte capitale europene) și care puteau influența o atare situație. Evident că justiția era exclusiv a principelui, cel ce era *singur țiitor* (*samodâržeț*) fiind justiția vie, oglinda justiției divine, sentințele date fiind inatacabile. A te ridica contra unsului domnului însemna în acea perioadă a te ridica contra ordinii stabilite de însuși Dumnezeu. De aici duritatea monarhilor, lipsa lor de scrupule și de remușcări în ceea ce privește sentințele hotărâte.

Dintre domnitorii Țărilor Române medievale și premoderne Constantin Brâncoveanu s-a dovedit a fi printre cei mai indulgenți domni (dacă nu, cel mai indulgent) atunci când a avut de-a face cu comploturi. La o primă vedere s-ar putea spune că avem de-a face cu un personaj al secolului XXI și nu cu un principe al unor perioade dure din punctul de vedere al justiției, inclusiv pentru Europa civilizată, unde, nu de puține ori, s-a recurs la incendierea satelor și uciderea sătenilor din zonele controlate de conjurați. O astfel de atitudine față de conspiratori a dus la încurajarea trădării și detronarea principelui din primăvara lui 1714. Au fost mai multe comploturi în perioada domniei sale, în două din cazuri cei care l-au contestat neezitând să treacă pe față de partea dușmanului: aga Constantin Bălăceanu și spătarul Toma Cantacuzino⁴. În alte două cazuri, conspiratorii au fost deconspirați, arestați, judecați și condamnați. Dintre acestea două numai într-un singur caz avem de-a face cu

---

⁴ Dacă în cazul agăi Bălăceanu nu avem de-a face cu un complot propriu-zis ci cu o contestare a noului domn, aga aflându-se la Viena în momentul morții socrului său Șerban Cantacuzino și alegerii lui Brâncoveanu, el trecând imediat și pe față de partea habsburgilor, susținând drepturile cumnatului său Gheorghe, fiul minor al fostului domn, în numele căruia vroia să domnească, în cazul lui Toma Cantacuzino avem de-a face cu o conspirație în regulă, din care făcea parte inclusiv mitropolitul Antim Ivireanu, ceea ce a provocat indignarea cronicarului Radu Greceanu: „O, cât iaste fără de cale și fără de cuviință părții cei bisericești a să amesteca în lucrurile ceale politicești [...]”, cf. Radu Greceanu, *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu voievod*, în *Cronicile medievale ale României*, ed. critică de Aurora Ilieș, București, 1970, p. 183.

condamnare la moarte (Staico Bucșan și Preda Proroceanu) iar aceasta nu a fost dusă la îndeplinire imediat (așa cum se obișnuia) și nici nu a avut vreun vădit caracter demonstrativ (execuție publică printr-un procedeu spectaculos și sângeros în același timp chinuitor pentru osândit, urmată de expunerea cadavrului sau a unor părți din cadavru – capul de pildă) ci s-a efectuat în conformitate cu Legea, după unele tergiversări oarecum neobișnuite pentru un astfel de caz practic închis. Comparativ cu spânzurătoarea (procedeu folosit în cazul lui Staico Bucșan și aflat în vigoare inclusiv în ziua de azi în unele state din universul democrației americane și nu numai) metodele de execuție pentru astfel de situații și la noi și în restul Europei erau deosebit de dure, unele chiar excelând prin rafinament⁵. Tergiversarea execuției s-a datorat dorinței lui Brâncoveanu de a afla și alte nume de conspiratori, prin urmare a existat nevoia unor interogatorii mai amănunțite (nu avea de ce să se grăbească, inclusiv Înalta Poartă condamnase actul) dar tot aici trebuie menționat că în momentul demascării, Brâncoveanu cunoștea cu lux de amănunte toate ițele conjurației, de multe ori informațiile ajungând la domn chiar înainte de a ajunge la legăturile conjuraților⁶ - desigur, întotdeauna mai este ceva de aflat. Putem spune că Brâncoveanu a acționat *matematic* până la demascarea conjurației, având totul sub control grație unui sistem informațional excelent și *legal* (avea de partea sa nu doar legea scrisă ci și *obiceiul pământului*⁷) după demascare în cazul lui Staico Bucșan,

---

⁵ Exemple sunt destule. Să ne gândim doar la modul demonstrativ (de un sadism de domeniul patologicului, total gratuit, practic nu era nevoie de așa ceva) în care Ieremia Movilă a scăpat de Ștefan Răzvan.

⁶ *Cronica anonimă despre Brâncoveanu* oferă informațiile cele mai amănunțite, un capitol întreg fiind alocat acestui caz. Sentimentul celui care citește detaliile complotului (autorul cronicii a fost cu siguranță nu doar martor dar și parte activă în demascarea complotului, altfel nu putem explica luxul de amănunte îmbinat cu replici ale actorilor „piesei”) este unul de milă față de niște conjurați naivi, Brâncoveanu practic jucându-se cu ei precum pisica cu șoarecele, privându-i de orice fel de șansă încă dinainte ca ei să-și dea seama ce li se întâmplă, cf. *Cronica anonimă...*, pp. 37-50. Prin comparație, cronică lui Radu Greceanu deși oferă amănunte, acestea sunt mai telegrafice, mai oficiale, venind de la un nivel mai înalt (nu se coboară la bîrfă), lipsind picanteriile, cf. Radu Greceanu, *Istoria domniei...*, pp. 92-96.

⁷ *Cronica anonimă* menționează toată procedura juridică la care au fost supuși conspiratorii – judecata în mai multe divanuri, în cel de-al treilea stabilindu-se hotărârea fiind de față și mitropolitul Theodosie care a citit din pravilă paragraful privitor la hiclenni în care era prevăzută pedeapsa cu moartea. Staico personal a fost pus să-și citească osânda din pravilă, cf. *Cronica anonimă...*, p. 45.

conjurația fiind sortită eșecului încă din start⁸. Restul conjurațiilor a fost ulterior grațiat după un scurt stagiul la ocnă.

Grațierea condamnaților caracterizează personalitatea lui Constantin Brâncoveanu (el neavând parte de așa ceva nici măcar pentru fiii săi minori). *Cronica anonimă* menționează grațierea altui membru al conjurației, în persoana paharnicului Dumitrașco Corbeanu, condamnat potrivit legii la moarte, dar a cărui execuție a fost amânată de către principe, fără vreun motiv special anume ci - credem - din pură milă creștină. După un an de zile de detenție la mănăstirea Tismana, unde-și aștepta execuția, Brâncoveanu l-a iertat la rugămintea fratelui condamnatului, banul Vintilă, aflat atunci pe patul de moarte și la căpătâiul căruia domnitorul venise⁹. Merita grațierea? Vedem mai jos.

---

⁸ Grave erori tehnice din partea conjurațiilor în ceea ce privește organizarea conspirației, unele chiar în chestiuni elementare cum ar fi selectarea colaboratorilor și păstrarea secretului (principală cauză a eșecului, de foarte multe ori conspiratorii nu aveau habar că persoanele cu care vorbeau erau de fapt agenți ai lui Brâncoveanu și nu orice fel de agenți ci din aceia cu experiență și imaginație) precum și transmiterea informațiilor (și acestea în conținut și formă, rod al imaginației agenților domnești și sugerate ca soluții unor conspiratori creduli, ceea ce a oferit domnului pe tavă toate dovezile în urma unor flagrant delict spectaculoase și simultane). Nu s-a ținut seamă de factorii de decizie de la Adrianopole în situația în care Brâncoveanu nu era un domn ușor de detronat, ținând cont de bogăția sa și de venalitatea otomanilor, lucru binecunoscut de toată lumea, inclusiv de Constantin Cantemir, cel care se afla în spatele conjurației (ceea ce dovedește că pentru el boierii munteni ostili lui Brâncoveanu nu însemnau altceva decât carne de tun). Nu s-a făcut o apreciere a situației din țară (Brâncoveanu se bucura de popularitate între boieri dar și în rândul maselor populare) dacă tot s-a mers pe ideea proastei guvernări ca motiv de mazilire din partea otomanilor. Pe scurt, conjurația era sortită eșecului încă din start, conjurații dovedind nu doar o naivitate debordantă dar și o prostie de neînchipuit când Preda din Prooroci s-a înfățișat „vizirului și a altor mari” din capitala otomană îmbrăcat în „portul cel nemțesc (sau să zic nebunesc) [...] cu chică nemțească și cizme nemțești cu pinteni” - *Cronica anonimă*...p. 40. Asemenea veșminte purtate în fața unor persoane ce țineau la etichetă și care urmau să stabilească dacă Brâncoveanu era sau nu hain (când nimic nu atârna mai greu decât pungile lui) erau nebunești la propriu nu doar la figurat.

⁹ Banul Vintilă era căsătorit cu mătușa lui Brâncoveanu. Nu credem ca legătura de familie să fi constituit motivul amânării execuției ci mai curând felul domnului de a fi, mai ales că osânditul nu a avut un comportament potrivit în fața Divanului, dovedind lașitate și făcându-se de râs - *Cronica anonimă* menționează că „mai cu cinste i-ar fi fost să tacă sau să zică că a greșit”. Aflat într-o fază finală a bolii (a și murit la câteva zile), banul Vintilă s-a rugat de Brâncoveanu pentru fratele său Dumitrașcu: „Mă rog Mării Tale pentru cel becnic de frate-mieu, nu te potrivii Mării Ta nebuniei și blestemăciunii lui, ci pentru mine fă bine de-l iartă” - *Cronica anonimă*..., p. 50. Om cu frica lui Dumnezeu, Brâncoveanu l-a iertat, condamnatul întorcându-se la casa și familia lui.

Am amintit culisele hicleniei lui Staico Bucșan din 1692, binecunoscute nouă de altfel prin intermediul *Cronicii anonime* pentru a înțelege mai bine nu doar principele ci și omul Constantin Brâncoveanu, confruntat opt ani mai târziu cu o nouă hiclenie - pe care dorim să o studiem inclusiv din punct de vedere financiar - de data asta având ca autori printre alții pe „Constantin Știrbei vel clucer, Cernica Știrbei vel armaș, Radu clucerul sin Hrizii vistiari, Grigorie postelnic Băleanu, Șarban postelnic Hierășcul, Mihaiu postelnic Corbeanu, Dumitrașcu paharnecul Corbeanul, Vlaicu armașul”¹⁰. Dumitrașcu Corbeanu paharnecul, adică nimeni altul decât fratele fostului ban Vintilă, hiclean dovedit cu opt ani în urmă în cazul Bucșan, osândit la ștreang dar iertat de Brâncoveanu la rugămintea banului aflat pe patul de moarte. Paharnicul nu era singurul din familia sa în conjurație ci apare nominalizat în lista otomanilor alături de postelnicul Mihai Corbeanu¹¹. Nu știm exact ce grad de rudenie era între cei doi dar clar erau membrii ai aceleiași familii - cel mai probabil frați. Nu putem să nu ne gândim la faptul că unii principii preferau pierderile colaterale atunci când condamnau și eliminau toți membrii majori ai familiei unui complotist, vinovați sau nevinovați - cazul fraților Costin din Moldova spre exemplu. Un alt complotist, clucerul Constantin Știrbei, - binecunoscut nouă grație *Cronicii anonime* - cel care adusesese mari deservicii domniei în administrarea județelor Teleorman și Dâmbovița, dovedit în timpul domniilor anterioare (Antonie vodă, Gheorghe Duca și Șerban Cantacuzino) *mutatis-mutandis* de „fals și uz de fals în formă calificată” (fusesse logofăt de vistierie și falsificase semnătura șefului său vel vistiernicul ca să-și însușească 17 pungi de bani¹²) iar în timpul lui Brâncoveanu de delapidare (trecea în acte mai puține sate de bir din județele din care strângea birurile, sumele

---

¹⁰ Radu Greceanu, *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu... Istoria de taină*, p. 215. Evident că Radu clucerul sin Hrizii, care foarte multe lucruri de culise „cu ochii lui le-a văzut și cu mâinile lui le-a pipăit” - Radu Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești*, în *Cronicile medievale ale României*, ed. critică de C. Grecescu, București, 1963, p. 214 (în continuare Radu Popescu, *Istoriile...*), nu suflă o vorbă în *Cronica* sa despre vreun complot pentru care a stat „puțină vreme la închisoare” (Radu Greceanu, *op. cit.* p. 216).

¹¹ Radu Greceanu, *Istoria de taină...*, p. 215

¹² 63 de taleri și 90 de bani, în caz că avem de-a face cu banul ca monedă (asprul). Dacă termenul *ban* folosit de cronicar este generic și avem de-a face cu *pungi cu taleri*, atunci suma se ridică la 8500 taleri. Pentru falsificarea semnăturii fusesse condamnat să i se taie mâna. Scăpase și își reluase vechile metehne.

colectate de la cele netrecute intrând la el în buzunar)¹³. Scârbit, Brâncoveanu l-a iertat de ștreang sub presiunea femeilor: jupâneasa delapidatorului rudă cu Brâncoveanu, jupâneasa Stanca mama principelui împreună cu soru-sa băneasa Ilinca. Urmarea? Imediat ce a ieșit din temniță (stătuse și el două săptămâni) s-a și apucat de uneltit împreună cu frații săi și cu propriul său tată intrat în călugărie dar dornic de activitate lumească. Descoperit din nou de Brâncoveanu, confruntat cu faptele sale și dovedit iar ca hiclean deopotrivă cu frații și tatăl său (judecată, martori, tot tacâmul), a fost băgat iar în temniță de unde, cu totul inexplicabil și exasperand în același timp, a fost pentru a nu știu câta oară iertat.

În comparație cu hiclenia din 1692, informațiile despre hiclenia din 1700 sunt mai sumare la Radu Greceanu și lipsesc cu desăvârșire la Radu Popescu (logic, din moment ce făcuse parte din conjurație și fusese trimis la ocnă) și în *Cronica anonimă* (ceea ce întărește ipoteza că autorul *Cronicii anonime* ar fi Radu Popescu însuși¹⁴). *Cronica anonimă* nu menționează nimic. Radu Greceanu oferă informații dar se ferește să dea

---

¹³ *Cronica anonimă...*, pp. 71-74. Iarăși o clemență lipsită de noimă din partea lui Brâncoveanu, clucerul meritând ștreangul fără prea multe discuții. *Cronica anonimă* menționează cu lux de amănunte judecata lui Brâncoveanu ținută în divan, muștrarea clucerului și forțarea acestuia să înapoieze cu tam-tam banii țaranilor, umilință mare pentru un vel clucer. Discursul lui Brâncoveanu este definitiv pentru personalitatea sa: „Dar până când aceste jafuri să le mai faci cliucere Constandine? Că de nemică eu te-am ridicat și te-am făcut slugeriu mare, comis mare, cluceriu mare, al șaselea scaun al divanului. Ai luat județul Dâmboviții, l-ai prădat de n-au rămas ca un sat. L-am luat acela și ți-am dat Teleormanul, și mai rău l-ai făcut. Câte am găsit pe urmă-ți sume de lei jăcuite pentru care te-am suduit într-o vreme și te-am urgisit să nu te văz în ochi. Iar te-am iertat pentru rugăciunea altora. Acum iar ai făcut jafuri și nedreptate...”. Martor la această discuție și chiar solicitat de Brâncoveanu să dea citire înscrisurilor ce-l dovedeau pe șeful său într-un clucerie de nelegiuiri pasibile de ștreang, „Radu clucerul feciorul Hrizii vistiernicul din Popești” trece complet sub tăcere evenimentul în cronică sa. În schimb, câțiva ani mai târziu îi găsim pe ambii cluceri complotând împreună pentru detronarea lui Brâncoveanu.

¹⁴ Care n-avea nici un interes să amintească că fusese judecat și băgat la ocnă, nici măcar într-o *Cronică anonimă*. Cu privire la identificarea autorului, vezi teoriile lui I.G. Sbiera, *Mișcări literare și culturale la Români din stânga Dunării în răstimpul de la 1504 - 1714*, Cernăuți 1897, p. 206 și Nicolae Iorga, *Cronici Muntene*, în *Analele Academiei Române, Memorii*, secțiunea Istorie, seria 2, XXI, 1899, pp. 368-377 și idem, *Istoria literaturii românești*, ed. 2, vol II, București, 1926, p. 203 și următoarele. În sprijinul teoriilor lor, cum că autorul cronicii anonime ar fi Radu Popescu, ambii autori dau cu totul alte exemple decât lipsa mențiunii complotului din 1700 din care făcuse parte cronicarul. Sunt însă și probe concludente care dovedesc contrariul, cf. Constantin Giurescu, *Contribuțiuni la studiul cronicelor muntene*, București, 1906, p. 120 și urm.

nume, folosind termenii generici de *boieri* și *boierime*, deși cu alte ocazii dă informații extrem de amănunțite – cazul să zicem al vizitei din 1703 la Adrianopole, unde înșiră toată delegația. Singurul nume pomenit în cronică este cel al arhicunoscutului paharnic Dumitrașco Corbeanu, ajuns sinonim cu complotul. Restul complotiștilor sunt pomeniți în *Istoria de taină*. Înțelegem din rândurile lui Greceanu că boierii trădători erau în număr destul de mare, ceea ce l-a făcut pe Brâncoveanu să-și facă propria lui delegație, care să contrabalanseze pe cea a boierilor uneltitori. Rezultatul a fost două grupuri antagonice de boieri (probabil de ordinul zecilor către sută fiecare, dacă adăugăm însoțitorii – slugi domnești și boierești, slujitori etc) deplasându-se către capitala otomană, fapt care l-a speriat pe marele vizir Amcazade Köprülü Hüseyin până într-acolo încât n-a știut cum să-i întoarcă mai repede îndărăt¹⁵. De ce vizirul a găsit de cuviință să-i întoarcă îndărăt și să liniștească astfel lucrurile? Din același motiv pentru care Brâncoveanu nu i-a condamnat la moarte pe hicleni – legăturile vizirului cu ambele tabere antagonice în materie de mită și plocoane¹⁶. Dacă ar fi ajuns în fața sultanului un conflict de o asemenea amploare, atunci ar fi trebuit luate măsuri iar măsurile duceau la ștreang. Probabil că vizirul înclina către tabăra boierilor hicleni și nu a dorit să-i expună în fața sultanului care nu putea judeca decât din punctul de vedere al unui monarh absolut. Mai adăugăm aici un amănunt hotărâtor: tabăra domnului și a Cantacuzinilor avea mai multă trecere în fața unui personaj extrem de important din capitala otomană în persoana ambițiosului Șeic ul-Islam Feyzullah efendi Es Seid¹⁷. Acesta era de fapt adevăratul conducător al Imperiului, după înfrângerea de la Zenta sultanul dându-i mână liberă în foarte multe domenii, el devenind vocea sultanului, ceea ce a dus la o situație destul de încâlcită, aparatul de stat otoman trezindu-se cu doi conducători – marele vizir și Sheikh ul-Islamul (sultanul se retrăsese în vechiul palat de la Edirne și participa foarte puțin la problemele Imperiului), de aici ordine contradictorii,

---

¹⁵ „Drept aceia nicicum cu cale n-au găsit vezirului ca să meargă norodul acesta acolo, ci îndată, iarăși cu degrabă pe un aga au trimis dă i-au întorsu înapoi tocma de la ... nelăsându-i să meargă în Țarigrad nici măcar pre unul”. Radu Greceanu, *Istoria domniei...*, p. 132.

¹⁶ Posibi să fi luat bani din ambele părți, „[...] că turcii la unele ca acestea ca să mănânce să bucură și din câte vrășmașii îi pun denainte nimic nu lasă”, Radu Greceanu, *Istoria domniei...*, p. 132.

¹⁷ *Genealogia familiei Cantacuzinilor*, de banul Mihai Cantacuzino, în *Dimitrie Cantemir, Opere complete*, ed. Virgil Cândea, București, 1996, p. 184. Muftiul l-a ajutat pe Brâncoveanu trei ani mai târziu cu prilejul vizitei de la Adrianopole.

hachițe, intrigă pentru întâietate în fața sultanului¹⁸. Din acest conflict învingător a ieșit Sheikh ul-Islamul, marele vizir sfârșind prin a demisiona în 1702 după ce i se agravase boala de care a și murit la puțină vreme, agravare cauzată de stres. Dacă luăm în considerare acest aspect, putem emite ipoteza că marele vizir considera că nu putea fi un sprijin real pentru conspiratori în fața sultanului (în situația în care ar fi fost de partea conjuraților), poziția sa fiind prea fragilă cu Feyzullah de partea lui Brâncoveanu, fie și numai din motivul de a nu-i da satisfacție.

Având în vedere astfel de lucruri, nu ne mai poate frapa ambiguitatea informațiilor *condicii vistieriei* și limbajul folosit de persoanele care au redactat textul. Spre deosebire de cronici, unde autorii pot omite unele evenimente (cazul lui Radu Popescu), sau se pot exprima evaziv (Radu Greceanu) prin natura ei *condica vistieriei* este forțată să menționeze cheltuielile efectuate și motivul acestora. Mai mult: cheltuielile legate de înăbușirea unui complot boieresc, atunci când pe scenă intră factorii decizionali ai Porții otomane, sunt prea importante pentru a putea fi trecute sub tăcere și mult prea mari pentru particulari. Prin urmare, acestea implică biruri strânse de la populație și instituite în mod special, toate acestea pe bază de documente (*foițe pecetluite*¹⁹) colectarea banilor de la contribuabilii din județe însemnând prezența mai multor serii de acte - de la evidența ținută în teritoriu de conducerea satelor contribuabile sau de cea a breslelor (staroști, vătafi, jupâni, căpitani de steaguri etc, răspunzători pentru persoanele avute în subordine) la cei care câștigau în divan la licitație dreptul de a colecta birurile din județe²⁰, până la actele cancelariei domnești ca administrație centrală (prin urmare, altă serie de demnitari angrenați și altă serie de

---

¹⁸ Stanford J. Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey* Vol.1 *Empire of the Gazis: The Rise and Decline of the Ottoman Empire*, Cambridge University Press, 1976, pp. 225-227.

¹⁹ Pentru a păstra limbajul folosit de *condica vistieriei* - C. D. Aricescu, *Condica de venituri și cheltuieli a Vistieriei de la leatul 7202 la leatul 7212 (1694-1704)* în *Revista Istorică a Arhivelor României*, 1873, p. 177. „[...] face și untul care s-a pus pre mănăstiri, după cumu arată anume foița cea pecetluită”. Titlul real al documentului este *Catastih de toat'e rânduiialele câte se vor pune pe țară și de chiertuialele câte se vor chiertui den banii ce se vor strânge den țară după ce s-au pus Șarban vistier mare anume cum vor scrie înainte ghen'arie 1 dni leatu 7202*, cf. Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale - București, ms. 126 (în continuare se va cita *Condica...*).

²⁰ Concesionarea colectării birurilor se stabilea în divanul domnesc cf. *Condica...*, p. 740 - „Sumele județelor de vânzarea oieritului dupe cum s-a vândut la Divan, cum scrie în jos anume. Noiembrie 15, leat 7212”.

foițe pecetluite, culminând cu *condica vistieriei* ca document centralizator) - omiterea lor fiind imposibilă în funcționarea instituțiilor²¹.

Revenind la limbajul folosit de diecii vistieriei cu ocazia înregistrării cheltuielilor vistieriei pentru rezolvarea hicleniei din vara lui 1700, observăm că acesta caută să ascundă evenimentul și nu să-l înregistreze ca atare. Coroborat cu lipsa informațiilor din cronici, misterul din jurul complotului devine și mai interesant. Dăm cuvânt *condicii vistieriei* unde la data de *Iulie 4, leat 7208* (1700) este înregistrat birul instituit pentru colectarea banilor necesari rezolvării hicleniei boierilor.

Rânduiala de dajdia mierii ce s-a scos pre județe pe siliști de au dat cu toții cum arată în jos. Iulie 4, leat 7208

- urmează lista județelor fiecare județ cu suma lui, apoi:

Chieltueala acestor bani de dajdea mierii, precum arată în jos anume.

„15000 taleri s-au trimis la Țarigrad cu Ghinea Ceaușul i Ivan Căpitanu pentru prihănilor ce au scornit vrăjmașii că s-au închis boierii aici⁽²²⁾, și a venit Agă să ia să-i ducă la împărăție, apoi văzând cei mari că sunt minciuni au cerut bani, și pentru aceea s-au trimis acești bani, afar din taleri 15000 ce au dat Măria Sa Vodă de la Măria Sa.

15000 taleri s-a trimis al doilea rând cu Toma Căpitanu tot pentru această poveste⁽²³⁾, afar din alți 20000 taleri ce a dat Măria sa Vodă de la Măria Sa.

22500 taleri s-au trimis ear la Țarigrad cu Constandin Cluceru ce a mers ce au mers să fie și Capichehaia, tot pentru această poveaste.

126 taleri s-au dat de chieltueală Tomei Căpitanu și altora, care au mers cu acești bani.

616 taleri s-au dat chieltueală lui Constandin Cluceru ș-a altora carii au mers cu banii cei după urmă, însă lui Constandin Cluceru taleri 300 să-i fie pentru chieltueala Capicheailicului.

²¹ Pentru informații generale referitoare la acest subiect (recomandăm precauție la intrarea în amănunt ca să nu mai vorbim de interpretare) cf. Damaschin Mioc, *Despre modul de impunere și percepere a birului în Țara Românească până la 1632*, în „SMIM”, II, București, 1957, pp. 53-85, și mai ales *La repartition des charges fiscales et le poids de la fiscalite sur les differents groupes sociaux et economiques a la fin du XVIIe siecle en Valachie* în *L'impact dans le cadre de la ville et de l'etat*, Bruxelles, 1966, p. 296-316.

²² Nu se dă nume. Știm din Cronica lui Greceanu – *Însemnările de taină* – că e vorba de boierii Băleni, Știrbești și Corbeni și de cronicarul Radu Popescu.

²³ Hiclenia este denumită „*această poveste*”.

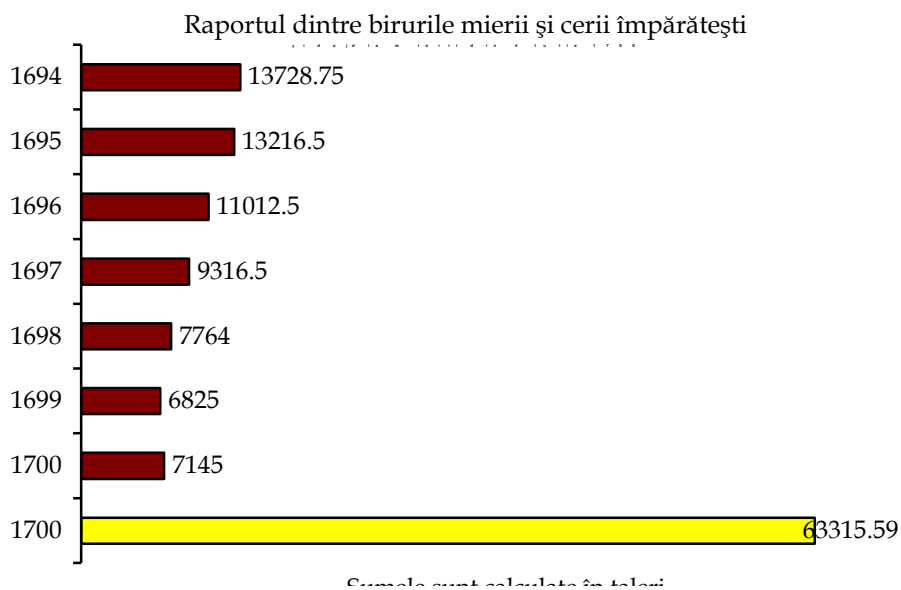
220 taleri s-au dat la vel Spătar pentru chiertueala ce a făcut la Arzuri și la hogeturi, când au trecut pe a Rusciuc cu boiarii, mergând la Țarigrad.”

Citind *condica vistieriei* și pargurgând denumirile restului birurilor precum și direcția pe care au luat-o banii colectați, - inclusiv în cazul birurilor legate de miere și ceară - nu putem să nu observăm că este singura dată în cei zece ani acoperiți de *condică* în care destinația banilor nu concordă cu cea a poruncii vistieriei. Nici vorbă de miere, nici vorbă de vreo sumă de bani sau de cantitate de miere livrată balgii bașii (balgi-bașa = starostele breslei negustorilor de miere și ceară de la Istanbul). Binențeles, nu a existat nici o cerere oficială de miere în plus față de cele obișnuite din partea Înaltei Porți. Trebuie menționat faptul că domnul țării nu putea institui ușor un bir nou, bir care nu ar fi făcut altceva decât să dea apă la moară boierilor intriganți și să adeverească sultanului plângerile lor cum că „a sărăcit țara prin grele asupra și impozite, neaflătoare pe timpul predecesorilor săi” (acesta fiind al treilea cap de acuzare adus de otomani lui Brâncoveanu în 1714²⁴). Stăm și ne întrebăm dacă țărănilor contribuabili li s-a spus că birul a fost pus pentru miere.

---

²⁴ Antonio-Maria dell Chiaro, *Istoria delle Moderne Rivoluzioni dela Vallachia*, Veneția 1734, p. 174, în traducere românească a lui S. Cris-Cristian, *Revoluțiile Valahiei*, Iași, 1929, p. 110, traducere făcută după textul reeditat de N. Iorga în 1914 (în continuare *Revoluțiile Valahiei...*). Capul de acuzare a fost sugerat de cantacuzini pentru că imaginea otomană despre Brâncoveanu este descrisă foarte bine tot de același autor prin gura unui demnitar otoman: „Eu nu știu ce trebuie să cred de Voevodul Valahiei – Brâncoveanu: trebuie să-l apreciez ca pe un om bun, de vreme ce adesea îmi trimite daruri; în afară de tributul plătit la timp, îngrijește apoi de care de provizii, și tot ce-i cere stăpânul nostru; pe de altă parte am și motive să-l cred de om rău, constatând acușările ce-mi parvin din Valahia. Va trebui deci supravegheat bine, pentru a putea lua măsuri potrivite” – *ibidem*, p. 42. Un domn experimentat ca Brâncoveanu nu putea să se expună instituind biruri noi fără un motiv bine determinat. Nu este cazul să subliniem că era convins de supravegherea otomană. Ulterior spre sfârșitul domniei instituirea văcărului de către Brâncoveanu a dat ocazia lui Ștefan Cantacuzino să organizeze un adevărat proces public, cu mitropolit, boieri și popor, în care hrisovul de scutire de văcărit citit în vileag a fost un adevărat rechizitoriu al cărui limbaj lasă la barieră limbajul de lemn al proceselor staliniste – Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, *Colecția Suluri*, I/12 și *Din patrimoniul arhivelor naționale*, coord. Marcel Dumitru Ciucă, București, 2006, pp. 70-74. dell Chiaro menționează hrisovul și întreaga ceremonie, făcută propagandistic, cf. dell Chiaro, *Revoluțiile Valahiei...*, p. 48. Radu Popescu, ostil ambilor dar mai ales lui Ștefan Cantacuzino, acuză și el domnia ultimului domn cantacuzin: „Dăjdi greale au ieșit cât nu mai putea oamenii să biruiască. Au făcut hrisoave de au ertat văcărul să nu mai fie și pă popi să nu dea bir și făcându-se săbor mare la mitropolie s-au citit în vileag, dar ce folos făcea țării cu acealea, că despre o parte făcea un bine, despre altă parte făcea zece reale” - Radu Popescu, *Istoriile...*, p. 215.

Comparația sumelor colectate din acest bir numit *dajdia mierii* cu sumele din birurile reale ale mierii din decursul celor zece ani arată clar o cu totul altă cauză a instituirii birului și o altă natură a cheltuielilor.

Mai este un lucru de subliniat în titlu: nu se folosește termenul *bir* ci cel de *dajdie*, termen cu un oarecare sens peiorativ. Termenul este folosit cu precădere în cazul birurilor cu caracter extraordinar (cereri otomane neașteptate legate de război, biruri legate de urcarea pe tron a unui sultan nou, han nou, vizir nou pus în funcție, oricum, biruri cerute de otomani, exclus probleme interne românești), cu alte cuvinte biruri care exasperează contribuabilii. În cazul de față este vorba până la urmă tot de o cerere otomană – *văzând cei mari că sunt minciuni au cerut bani* – prin urmare, destinația era tot Înalta Poartă, Brâncoveanu neputând fi acuzat de nimeni că a instituit un bir extraordinar, poate doar de cei băgați la ocnă.

Se vede clar că textul ascunde. Nu este pomenit nici un nume în afara celor însărcinați cu misiunea de a duce banii unde trebuie. Nu este pomenit nici un nume de conspirator (deși fuseseră condamnați) și nici unul de demnitar otoman – ceea ce nu este cazul în alte situații, *condica* abundând de nume de demnitari otomani cărora li s-au dat plocon. Practic, nu există bir din care un anumit procent să nu fi fost rezervat plocoanelor. Chiar și cei mai mici demnitari otomani erau ploconiți,

câteodată inclusiv gărzile de corp sau vizitii trăsurilor – desigur, valoarea ploconului fiind direct proporțională cu rangul. Modul în care demnitarii vistieriei au găsit de cuviință să redacteze textul cheltuielilor poate avea două motive: fie s-au conformat unor dispoziții superioare (din partea principelui), fie evitarea nominalizării și înregistrarea exclusiv a informațiilor strict necesare să fi fost decizia lor, ținând cont de o anumită stare de lucruri ce îndemna la precauție²⁵. În ambele situații, precauția a impus un asemenea limbaj. Înclinăm să credem că ambiguitatea însemnărilor s-a datorat celor care au redactat documentul. În vara lui 1700 Brâncoveanu nu intrase în conflict cu familia Cantacuzino. Relațiile cu Înalta Poartă erau excelente, domnul bucurându-se de încrederea și aprecierea otomanilor. Cererile otomane de materiale destinate frontului (materii prime, personal muncitor, bani) fuseseră satisfăcute întocmai și la timp. Nu vedem ce anume l-ar fi silit pe Brâncoveanu să poruncească diecilor vistieriei să redacteze într-un registru cu circulație internă omiterea unor nume.

Pe de altă parte, limbajul ambiguu folosit în *condică* de șefii vistieriei nu poate fi altceva decât reflecția în scris a situației și atmosferei de la Curte. Execuția condamnaților și dispariția lor din peisaj ar fi dus la folosirea unui limbaj fără echivoc, ca în cazul lui Staico Bucșan și Preda Prococeanu. O condamnare indulgentă (destul de neobișnuită pentru acele vremuri) și o lipsă de fermitate îndeamnă la precauție demnitarii ce ocupă funcții la Curte (vel vistiernic, vtori, treti, logofăt de vistierie) și nu se bucură de un anumit sprijin care să le confere siguranță. Ca mâine, cel osândit azi, poate ajunge într-o poziție importantă. Este posibil ca însuși Brâncoveanu să fi fost în situația de a ceda în fața unor factori externi – cel mai probabil de la Istanbul/Adrianopole. Oricum, în acest caz factorii de decizie de la Adrianopole („*cei mari*” – cum spune *condica*) au mers la șantaj, cerând bani, chiar dacă constatașeră că sunt minciuni. Probabil că una din dorințele otomanilor atunci când i-au predat lui Brâncoveanu pe

---

²⁵ La fel de ambiguu este și textul lui dell Chiaro atunci când este vorba de conspirații și uneltiri: „*Acel ce a procurat toate informațiile Vizirului asupra bogățiilor evacuate, era persoană din sferele înalte, și, se afla refugiat în Transilvania în urma evenimentelor rusești; nu era valah, dar numele lui se trecea sub-tăcere. El primea instrucțiuni din Valahia pentru urzirea infamei sale trădări. A comandat, sub pretextul unei însărcinări, câteva sigilii de ale marilor boieri, de care se servi mai târziu, ca să poată dovedi următoarele acuzări contra bietului Principe Brâncoveanu.*” Și tot el menționează „*cunoscuta nestatornicie a valahilor, rămasă aproape ereditară la unele familii, dăinuiește până azi, și numai din respect pentru ele trec numele lor sub tăcere*”, cf. del Chiaro, *Revoluțiile Valahiei...*, p. 42. Sigur că dell Chiaro își controlează limbajul. Doar și-a păstrat funcția sub trei domni, fiecare dușman de moarte celorlalți.

uneltitori a fost ca aceștia să nu fie pedepsiți aspru și mai ales, nu cu moartea. De aici poate eliberarea din închisoare și numirea lor iarăși în funcții. Întorcându-ne la bani sumele colectate de la contribuabili întrec cu mult cele ale birurilor mierii din decursul celor zece ani, *banii ceruți* de otomani fiind cauza acestei diferențe. Trebuie menționat aici că existau în decursul unui an fiscal două biruri legate de miere: *Rânduiala mierii și a cerii împărătești* și *Rânduiala de birul mierii*, graficul cumulând sumele celor două biruri în fiecare an, prin urmare, diferența față de un bir al mierii obișnuit din decursul anului fiind dublă. Iarăși trebuie menționat faptul că suma colectată nu a acoperit necesarul, Brâncoveanu fiind nevoit să plătească din buzunarul propriu o parte însemnată a sumei. În total 87500 taleri au fost dăruți demnitarilor otomani pentru rezolvarea situației, din care 52500 au fost acoperiți de visticie din dajdia mierii și 35000 dați de Brâncoveanu din buzunarul propriu. Totalul se ridică la nivelul sumei colectate pentru haraci. Cronică lui Greceanu completează și ea informațiile *condicii*: „Numai de-atâta s-au făcut întristare domnii și țării, căci cheltuială multă și pagubă s-au făcut până la 300 de pungi”²⁶. Ce înseamnă 87500 taleri? Se poate calcula în oi (o oaie = 1,25 taleri) adică 65789 oi = aprovizionarea unei armate într-o campanie militară pe timp de o lună de zile.

***

Paginile din *Manuscrisul 126 - Condica visticiei Țării Românești*, aflat în custodia Direcției Arhivelor Naționale Istorice Centrale - București cu *Rânduiala de dajdia mierii ce s-a scos pre județe pe siliști de au dat cu toții cum arată în jos. Iulie 4, leat 7208 și Chieltuiala acestor bani de dajdia mierii pe cum arată în jos anume, leat 7208*

---

²⁶ R. Greceanu, *Istoria domniei...*, p. 132; 300 pungi la 500 taleri punga=150.000 taleri. Cifra cronicarului e cam mare (aproape dublă), față de cifra *condicii* (document fiscal cu „*foițe pecetluite*”, la urma urmei), iar diferența poate fi explicată prin starea de spirit generată de intriga boierilor, prin partizanatul cunoscut al lui Greceanu pentru Brâncoveanu dar și prin reacția firească față de îndrăzneala lui Mehmet Effendi, demnitarul otoman care i-a dezvăluit lui Brâncoveanu complotul, în mod sigur în schimbul unor importante sume de bani.

Rânduiala de dajdia mierii ce s-a scos pre județe pe siliști de au dat cu toții cum arată în jos. Iulie 4, leat 7208

Slam-Râmnic	-	ughi	3500	
Buzău	-	ughi	1750	
Saac	-	ughi	1750	
Prahova	-	ughi	2800	
Ialomița	-	ughi	2850	
Ilfov	-	ughi	3200	
Dâmbovița	-	ughi	1900	
Vlașca	-	ughi	1900	
Teleorman	-	ughi	1400	
Muscel	-	ughi	2300	
Argeș	-	ughi	1900	
Olt	-	ughi	800	
Romanați	-	ughi	2200	
Vâlcea	-	ughi	2100	
Dolj	-	ughi	1600	
Gorj	-	ughi	2750	
Mehedinți	-	ughi	3500	
București	-	ughi	2000	
		cin	ughi	40200
	i zeciuiala pe jumătate ughi 2000	cin cup	ughi	42200
		cin	t[a]l[eri]	63300

Chieltueala acestor bani de dajdea mierii, precum arată în jos anume, leat 7208

-
- 15000 t[a]l[eri] s-au trimis la Țarigrad cu Ghinea Ceaușul i Ivan Căpitanu pentru prihănila ce au scornit vrăjmașii că s-au închis boiarii aici, și a venit Agă să ia să-i ducă la împărăție, apoi văzând cei mari că sunt minciuni au cerut bani, și pentru aceea s-au trimis acești bani, afar din t[a]l[eri] 15000 ce au dat Măria Sa Vodă de la Măria Sa.
- 15000 t[a]l[eri] s-au trimis al doilea rând cu Toma Căpitanu tot pentru această poveste, afar din alți 20000 t[a]l[eri] ce a dat Măria sa Vodă de la Măria Sa.
- 22500 t[a]l[eri] s-au trimis ear la Țarigrad cu Constandin Cluceru ce a mers ce au mers să fie și Capichehaia, tot pentru această poveaste.
- 126 t[a]l[eri] s-au dat de chieltueală Tomei Căpitanu și altora, care au mers cu acești bani.
- 616 t[a]l[eri] s-au dat chieltueală lui Constandin Cluceru ș-a altora carii au mers cu banii cei după urmă, însă lui Constandin Cluceru t[a]l[eri] 300 ș-a-i fie pentru chieltueala Capichehailicului.
- 220 t[a]l[eri] s-au dat la vel Spătar pentru chieltueala ce a făcut la arzuri și la hogeturi, când au trecut pe a Rusciuc cu boiarii, mergând la Țarigrad.
- 5000 t[a]l[eri] s-au dat la Clucerii de jicniță pentru chieltueala jicniții.
- 1500 t[a]l[eri] s-au dat la Clucerii de jigniță pentru simbria lor.
- 870 t[a]l[eri] și 33 de bani. s-au dat o leafă mutafaracalelor
- 350 t[a]l[eri] s-au dat la Aga ce a venit cu robii nemțești, de au trecut în țeara Ungurească, însă Agăi bani gata t[a]l[eri] 200 și un post un atlas t[a]l[eri] 30 și la oamenii lui t[a]l[eri] 20 și două postave feld za t[a]l[eri] 20, la un talmaci al solului nemțesc, care a venit cu robii aceștia bani gata t[a]l[eri] 50 și un post un atlas za t[a]l[eri] 30.

- 76 t[a]l[eri] s-au dat chiertueală la două conace ce s-au făcut robilor nemțești, când au trecut în Ardeal.
- 480 t[a]l[eri] s-au dar darul Nazirului de la Brăila, când venit aici, însă bani gata taleri 300 și un post un atlas za t[a]l[eri] 30 și ear un post un atlas la un om al lui za t[a]l[eri] 30 și 4 post feld za t[a]l[eri] 40, și o pacea de samur za t[a]l[eri] 80.
- 1500 t[a]l[eri] s-au trimis la Alexandru dragomanul dar, însă t[a]l[eri] 1000 șii fiiu său dar de nuntă t[a]l[eri] 500.
- 47 t[a]l[eri] s-au dat pentru o șea și un raft, ce s-au făcut de s-au dat Capegi-Bașii, care a venit pentru moldoveani.
- 97 t[a]l[eri] s-au făcut scădenii la sate
-
- Cin t[a]l[eri] 63381

Trec dați mai mulți, t[a]l[eri] 81 și 33 bani

Acești bani s-au dat den seama a doua deplin t[a]l[eri] 81

istov